

*Стельмах О. В.**

ВПЛИВ БОРГОВОЇ КРИЗИ КРАЇН ЗОНИ ЄВРО НА УКРАЇНУ

Актуальність дослідження пов'язана з тим, що європейська боргова криза відіграє вирішальну роль на світових ринках. Боргові проблеми в розвинених країнах є основним чинником нестабільності в світовій економіці в даний час в тому числі і в Україні. Швидке охолодження світової економіки було одночасно і причиною, і наслідком кризи суверенного боргу в євроні. Криза суверенного боргу в ряді європейських країн ще більше загострилася у 2011 році і погіршила проблеми в секторі економіки та банківському секторі. Навіть сміливі кроки урядів країн зони євро для досягнення упорядкованого врегулювання суверенного боргу Греції супроводжувалися тривалими потрясіннями на фінансових ринках і зростанням занепокоєння з приводу можливого дефолту в деяких великих країнах в зоні євро, зокрема в Італії.

Метою даного дослідження є обґрунтування ролі зовнішніх дисбалансів в борговій кризі зони євро та визначення впливу кризи на Україну.

Предметом дослідження є аналіз впливу проблеми боргової кризи країн зони євро на Україну.

Після першого десятиріччя існування зона євро опинилася під сильним тиском. Розпочата криза у 2009-2010 роках у Греції призвела до ускладнень у всій євроні. Криза, викликана змінами у фінансових рахунках Греції, спочатку поширилася в Ірландії і Португалії, потім стала загрозою існуванню і для таких країн євроні, як Італія та Іспанія [1].

Протягом довгого часу і директивні органи, і іноземні приватні інвестори ігнорували той факт, що різке погіршення зовнішньої позиції периферійних країн фінансувало в основному непродуктивні витрати (наприклад, інвестиції в нерухомість), так що стало важко погасити наростаючі боргові зобов'язання перед кредиторами. Сальдо рахунків поточних операцій в країнах периферії різко погіршилося напередодні кризи.

Проблема приватного боргу перетворилася на кризу суверенного боргу. Стрімко зростаюча вартість кредиту зробила приватне фінансування недоступним для урядів і банків в Греції, Ірландії та Португалії. Криза охопила Італію та Іспанію, де протягом літа 2011 року спостерігалось різке зростання витрат по суверенним борговим зобов'язанням. Коли справа стосується суверенного боргу, виявляється, що в зоні євро все відбувається не так, як в інших регіонах. Навіть незважаючи на те, що її рівень боргу відповідає рівню боргу в інших країнах з розвинутою економікою, зона євро охоплена кризою суверенного боргу. Але ж, зона євро - не єдина держава, і її договір забороняє державам-членам розподіляти зобов'язання між собою [2].

Криза в євроні істотно впливає на Україну, оскільки вона залежить від європейського попиту. Скорочення європейського попиту відбивається на попиті на українську продукцію, яка не є конкурентною. По суті, Україна може запропонувати тільки напівси-

* здобувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, Одеський Національний Університет ім. І. І. Мечникова

ровинні товари або товари з низькою доданою вартістю переробної галузі, але не конкурентні механізми, машини, техніку, ідеї. Для України ризики пов'язані із затягуванням депресивних процесів в Європі, і вони набагато більш болючі, ніж для самої Європи.

Проаналізуємо статистичні данні щодо соціально-економічного становища України за січень–вересень 2012 року. У січні–вересні 2012р. порівняно з відповідним періодом попереднього року виробництво промислової продукції скоротилося на 1,2%. Зниження випуску продукції спостерігалось у більшості основних видів промислової діяльності.

За січень–серпень 2012р. обсяги експорту та імпорту товарів України становили відповідно 45267 млн.дол. США та 55367,2 млн.дол. і збільшилися проти січня–серпня 2011р. на 3% та 6,3%. Від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 10100,2 млн.дол. (за січень–серпень 2011р. також від'ємне – 8167,7 млн.дол.)

Зовнішньоторговельні операції з товарами Україна здійснювала з партнерами з 209 країн світу.

До країн СНД було експортовано 37,1% усіх товарів, до країн ЄС – 21,4% (у січні–серпні 2011р. – відповідно 38,1% та 27,9%).

Серед країн СНД головними торговими партнерами за січень–серпень 2012р. як в експорті, так і в імпорті товарів були країни Митного союзу (Російська Федерація, Білорусь та Казахстан) [3].

Серед країн-членів ЄС найвагоміші експортні поставки товарів здійснювалися до Польщі, Італії, Німеччини, Угорщини та Іспанії.

Серед інших країн найбільше експортувались товари до Туреччини, Єгипту, Індії, Китаю та Лівану.

Серед найбільших країн-партнерів експорт товарів збільшився до Єгипту у 2,8 раза (за рахунок електричних машин, зернових культур, добрив), Казахстану – на 52,2% (цукру і кондитерських виробів з цукру, виробів з чорних металів, залізничних локомотивів) та Індії – на 19,4% (палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки, приладів та апаратів оптичних, фотографічних, жирів та олій тваринного або рослинного походження). Одночасно скоротився до Італії на 30,3%, Російської Федерації – на 8,3%, Польщі – на 6,5% та Туреччини – на 4,2%.

У загальному обсязі експорту товарів порівняно з відповідним періодом попереднього року збільшилася частка зернових культур, залізничних локомотивів, жирів та олій тваринного або рослинного походження, механічних машин. Натомість зменшилася частка чорних металів, палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки, руд, шлаку і золи.

Також збільшився експорт окремих товарів: цукру білого, кукурудзи, пшениці, тепловозів, олії соняшникової, добрив азотних, сигарет з тютюну і його замінників, хліба, кондитерських виробів, моніторів та телепроекторів, ячменю, вагонів залізничних і трамвайних.

Серед країн ЄС найвагоміші імпорتنі надходження товарів здійснювалися з Німеччини, Польщі, Італії, Франції та Чехії.

Збільшились імпорتنі Італії – на 20,9% (електричних машин, засобів наземного транспорту, крім залізничного, виробів з чорних металів), Польщі – на 10,4% (палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки, засобів наземного транспорту, крім залізничного, паперу та картону), Німеччини – на 6,5% (засобів наземного транспорту, крім залізничного, фармацевтичної продукції, механічних машин) [3].

У загальному обсязі імпорту товарів збільшилася частка механічних машин, засобів наземного транспорту, крім залізничного, електричних машин. Зменшилась частка палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки, пластмас, полімерних матеріалів, чорних металів.

Спостерігалось збільшення імпорту окремих товарів: свинини свіжої, охолодженої або мороженої, риби свіжої, охолодженої або мороженої, моніторів та телепроекторів, автомобілів легкових, автомобілів вантажних, продуктів переробки нафти, вугілля кам'яного, тракторів, медикаментів та добрив складних.

Ситуація в світовій економіці погіршується, темпи зростання економік різко сповільнилися, це стосується країн СНД, у тому числі України. Тому кращими зовнішньоторговельними перспективи не здаються. У підсумку - скорочення експорту, металургії, хімпрому. Єдине, що підтримує економіку України, це експорт продукції АПК. Але цього недостатньо. Все одно у державі спостерігається різке уповільнення темпів зростання економіки.

Таким чином можна зробити висновок про те, що проблеми однієї держави-члена стають проблемами для всіх і причиною цьому служить неповна економічна, фінансова та бюджетна інтеграція. Також криза в зоні євро є результатом взаємодії ряду базових факторів. Як і в інших країнах з розвиненою економікою, ці фактори включають не точну оцінку ризику, проведення протягом багатьох років необгрунтованої макроекономічної політики та слабкі пруденційні заходи. Криза в єврозоні істотно впливає на Україну, оскільки вона залежить від європейського попиту.

Список використаних джерел

1. Bayoumi, Tamim, Richard Harmsen, and Jarkko Turunen, «Euro Area Export Performance and Competitiveness» // IMF Working Paper № 11/140.- 2011.
2. Ruo Chen, Gian Maria Milesi-Ferretti, and Thierry Tresselt, «External Imbalances in the Euro Area» // IMF Working Paper.- WP/12/236.- September 2012.
3. Публікація документів Державної Служби Статистики України [Електронний ресурс] / Соціально-економічне становище України за січень–вересень 2012 року– Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/soc_ek/publ_u.html